

CİLT 12, SAYI: 8, AĞUSTOS 1984

**Türk
sanayicileri
ve
iş adamları
derneği**

1984 AĞUSTOS AYI (AYLIK YAYIN) GÖRÜŞ
Bu sayıda,
Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

görüş

GÖRÜŞ (AYLIK YAYIN) AĞUSTOS 1984

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

Sahibi ve Sorumlu Neşriyat Müdürü:

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

Yönetim Kurulu Başkanı *Ali Koçman*

Yazı İşleri Müdürü:

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

Genel Sekreteri *Ertuğrul İhsan Özol*

Adres: Cumhuriyet Cad. Ferah Ap. 233/9

Harbiye - İST.

Telefon: 146 24 12

Görüşteki yazılar, kaynak olarak, TÜSİAD
GÖRÜŞ'ün belirtilmesi koşuluyla izinsiz
kullanılabilir.

Basıldığı Yer: Hedef Matbaacılık Koll. Şti.

Tel : 522 25 77

Bu Sayıda,

1983 ve 1984'ün İlk Çeyreğinde Ekonomik Durum	4
OECD Ekonomilerinde Gelişmeler	11
Çin'de Yabancı Sermaye Uygulaması	17
Robotların Artmasının Etkileri	20
Kozmopolit Yöneticinin Özellikleri	24
Dünya'da İşçi Ücretleri	28
Çevre Sorunu Gündemde	30

1983 ve 1984'ün İlk Çeyreğinde Ekonomik Durum

1980 yılında uygulamaya konan ekonomik reform programı ile 1980-82 döneminde özellikle enflasyonun düşürülmesi ve ödemeler dengesi pozisyonunun düzeltilmesi konularında çok tatmin edici sonuçlar alınmıştır.

OECD ülkelerinde uzun süredir devam eden ekonomik durgunluğa rağmen, mal ve hizmet ihracatımız artmış ve 1982 yılında cari işlemler açığı 1 milyar dolara kadar inmiştir. Enflasyonun yüzde 100'lerden yüzde 25'e çekilmesinin yanısıra, dışa dönük serbest piyasa ekonomisine geçişte önemli ilerlemeler sağlanmıştır.

Türkiye, son üç yıl içindeki gelişmeler ile uluslararası piyasada kredi güvenilebilirliğini yeniden kazanmış ve dış borç ana pa-

ra ve faiz ödemelerini karşılayabilmek için uluslararası para piyasasından borçlanmaya başlamıştır. 1983 yılının Kasım ayında genel seçimlerle parlamenter rejime döndükten sonra 1980 kemer sıkma politikalarının uygulanmasında bir gevşeme olmuş ve bunun kaçınılmaz bir sonucu olarak yeni sisteme uyum hızı yavaşlamıştır. Para arzının kontrolündeki gevşemenin etkileri tarımsal üretimin azalması, Ortadoğu pazarlarında yaşanan güç ekonomik şartlar ve ihracat gelirlerindeki duraklama ve mali aracı kuruluşlardaki ciddi güçlükler nedeni ile daha da şiddetlenmiştir.

Kamu fonları birkaç şirketin, bankerlik kuruluşunun ve zor durumda olan bankaların desteklenmesi için kullanılmış, yatırımlar önemli bir gelişme göstermemiştir. Bu ve diğer faktörler senenin ikinci yarısında enflasyon oranında önemli bir artışa neden olmuş ve hernekadar döviz rezervleri son 10 yılda ilk defa yılda 2 milyar doların üstüne çıkmışsa da ödemeler dengesi cari işlemler açığı 1 milyar dolar artarak 2.1 milyar doların üzerine çıkmıştır.

1983 yılında gözlenen olumsuz gelişmeler etkilerini 1984 yılının ilk çeyreğinde de ken-

disini göstermeye devam etmiştir. Bugünkü durumun ve gelecek ile ilgili beklentilerin değerlendirilmesinde bu gelişmelerin gözönüne alınması gerekmektedir. 1983 yılındaki önemli gelişmeler şöyle özetlenebilir:

Tarım sektöründeki negatif gelişme hızı nedeni ile 1981'de yüzde 4.1, 1982'de yüzde 4.6 artış gösteren GSMH 1983 yılında sadece yüzde 3.2 artmıştır. Böylece yüzde 2.2 olan nüfus artışı ile fert başına GSMH ancak yüzde 1.1 oranında yükselebilmiştir. Kişi başına GSMH'deki artışın düşüklüğü tasarrufları, tüketimi ve toplam talebi etkilemiştir. Bu durumun özellikle tarımsal gelirler gözönüne alınırsa, 1984'ün ilk yarısında da devam ettiği anlaşılmaktadır.

- Özel tasarruflar GSMH'nin yüzde 9.0'ı civarında kalırken kamu tasarrufları yüzde 8.9'dan yüzde 8.0'e düşmüş, böylece toplam yurtiçi tasarruflar da 1982'de yüzde 18.2'den 1983'de 17.1'e inmiştir. Yılbaşından beri bazı olumlu gelişmeler gözlenmiş ise de 1984 yılında toplam yurtiçi tasarrufların GSMH'nin yüzde 18.5'i civarında kalacağı tahmin edilmektedir.

- GSMH'nin yüzde 18.5 civarında olan sabit sermaye yatırımları bir gelişme gösterememiş ve reel olarak önemli bir düşüş kaydetmiştir. Bu durumun 1984 yılı yatırım beklentileri üzerinde olumsuz etkileri olması kaçınılmazdır.
- 1970-79 döneminde yüzde 50 civarında olan özel sektör sabit sermaye yatırımlarının toplam içindeki payı yüzde 40 civarına düşmüştür. Oturma izinlerine göre yeni inşaat yüzölçümleri 1983 yılında bir evvelki yıla göre önemli bir değişiklik göstermemiştir.
- Tarım dışı istihdam 176 bin kişi, işgücü arzı ise bunun üç katı hızla artmıştır.
- Yüzde 34.6 artan dolaşıma çıkan para yüzde 40.9 olan yıllık enflasyon oranından daha düşük bir artış göstermiştir. Ancak Temmuz ve Ekim aylarında dolaşıma çıkan paradaki hızlı artış 1984'ün ilk yarısında enflasyonist baskıları arttırmıştır.
- Merkez Bankasının özel sektöre açtığı krediler 1982'de toplam kredilerin yüzde 34.5'inden 1983'de yüzde 47.3'üne yükselmiştir. Ancak Merkez Bankası, kredi stokunu kısıtlama gereği ile kar-

şılaşınca, 1984'ün ilk yarısında olduğu gibi, özel sektöre verdiği kredilerde bir kısıtlama yapmıştır.

- Toplam banka kredileri enflasyondan daha yavaş artmış ve kredi darlığı 1984 yılının ilk yarısında da devam etmiştir. 1982 yılında yüzde 56.2 artan toplam mevduat 1983 yılında enflasyonun hızlanması sonucu oluşan negatif faiz oranlarından olumsuz yönde etkilenecek sadece yüzde 30.6 artmıştır. Reel olarak ise mevduat 1982 yılındaki yüzde 23.6 artışa karşı 1983'de yüzde 7.6 düşmüştür. Yıl sonunda faiz oranlarının arttırılması neticesinde 1984 yılının ilk dört ayında mevduat yüzde 9.45 artmıştır. Geçen senenin aynı döneminde toplam mevduat yüzde 4.6 düşüş göstermiştir. Toplam mevduatın reel olarak yüzde 8 oranında düşmesi, yeni faiz politikasının 1981-82 yılının aksine bankacılık sistemine yeni fon akışında başarılı olamadığını göstermektedir.
- İhracat 1981'de hızla, 1982'de de yüzde 22 gibi önemli bir oranda arttıktan sonra 1983'de yüzde 0.3 düşmüştür. 1984'ün ilk beş ayında ise ihracat gelirlerinin yüzde 32.7 arttığı anlaşılmaktadır.

- Batı Avrupa'daki işgücü şartları, döviz kurundaki dalgalanmalar ve diğer faktörlerden etkilenecek yüzde 28 azalan ve 1.5 milyar dolar olarak gerçekleşen işçi dövizlerinin 1984 yılında da önemli bir gelişme göstermesi beklenmemektedir.
- İhracat ile işçi dövizlerinin ithalatı karşılama oranı 1982'de 89.7'den 1983'de 78.9'a düşmüştür. Diğer yandan yurt dışındaki müteahhitler Türkiye'ye 233 milyon dolar transfer etmişlerdir. Turizm ve seyahat gelirlerinden yalnızca 50 milyon dolar eksik olan bu rakam geçen seneye göre yüzde 8.5'lik bir artışa işaret etmektedir.
- Vergi yükü yüzde 17.9'dan yüzde 16.8'e düşmüştür.
- Enflasyon 1982'de 25.2 iken, 1983'de yüzde 30.6'ya yükselmiştir. Ancak Ağustos'tan sonra hızlanan enflasyonu yansıtmaması nedeni ile yıllık ortalama enflasyon oranı yanıltıcı olabilmektedir. İç ticaret hadlerinde gıda ve yem fiyatları lehine olan gelişmeler de devam etmektedir. Fiyatlar genel düzeyi Aralık 1982-Aralık 1983 itibariyle yüzde 40.9,

Mayıs 1983-Mayıs 1984 itibariyle ise yüzde 59.3 artmıştır.

1983 yılındaki gelişmeler nedeni ile yıl sonunda ortaya çıkan veya devam eden problemlerin büyüklüğü ve önemi 1984 yılında daha da artmıştır.

OECD

Ekonomilerinde

Gelişmeler

OECD ülkelerinden birçoğunun ekonomik durumu düzeliyorsa da bu iyileşmenin ne derece kuvvetli ve sürekli olacağı önem taşımaktadır. OECD, 1984 ve 1985 yılları için bazı OECD ülkeleri için GSMH, yurtiçi talep, enflasyon, cari işlemler ve işsizlik konularında bazı projeksiyonlar yapmıştır. Bu projeksiyonlardaki varsayımlar şunlardır:

- Ekonomik politikalarda değişiklik olmayacak,
- 27 Nisan 1984'den sonra döviz kurları değişmeyecek,
- 1985 sonuna kadar doların fiyatı aynı kalacak.

1984 yılında GSMH'da en yüksek reel artışın ABD'nde (% 6.0) gerçekleşeceği tah-

min edilmektedir. Bu oran OECD Avrupa ve toplam OECD'nin üzerindedir. ABD'ni Japonya takip etmektedir. 1985 yılında ise Almanya, ABD ve Japonya'da gelişme hızının hemen hemen aynı seviyede olacağı tahmin edilmektedir. Toplam yurtiçi talebin ABD'nde 1984'de % 7, 1985 yılında ise % 3 oranında artması beklenmektedir. Japonya ve Almanya'da ise toplam talepteki artışların 1984 ve 1985 senelerinde pek farklı olmayacağı tahmin edilmektedir.

1984 yılının ilkbaharında 17 OECD ülkesinde enflasyon birinci petrol şokundan beri ilk defa tek basamaklı rakama inmiştir. Toplam OECD'de % 5 olan enflasyon oranı 1972'den beri ulaşılan en düşük değerdir.

ABD ve Japonya'da enflasyonun biraz artacağı tahmin edilmektedir. Ancak her iki ülkede de enflasyon hala sırası ile % 5 ve % 3 gibi çok düşük seviyededir.

Diğer yandan Fransa, İngiltere, İtalya ve Kanada'da ve yüksek enflasyon yaşayan ufak ülkelerde (Yunanistan, İzlanda, Portekiz, Türkiye) enflasyonun düşeceği tahmin edilmektedir. Toplam OECD'de cari işlemler açığının 1984 ve 1985 yıllarında 1983'e göre yüzde yüzden fazla artarak 52 milyar

dolar olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Ancak ABD'nde açık 105 milyar dolar ile diğer ülkeye göre çok daha yüksektir.

OECD'de işsizlik alanındaki gelişmeler pek tatmin edici değildir. Toplam istihdamın tüm ülkelerde artacağı (zellikle ABD'nde) tahmin ediliyorsa da hem aktif nüfusun hem de işgücüne katılma oranının düşmesi işsizlik konusunda pek olumlu gelişmeler olmayacağını göstermektedir. Durum retim artışının oldukça düşük olduğu Avrupa'da daha kötüdür. OECD Avrupa'da řu anda 18.5 milyon kişi olan işsiz sayısının 1985 sonunda 19.5 milyona ulaşacağı tahmin edilmektedir. ABD'de ise üretim artması ve işgücündeki artışın yavaşlaması ile işsizlik oranında azalma beklenmektedir.

MEVSİMLİK DALGANMALARA GÖRE
DÜZELTİLMİŞ YILLIK ORANLAR

Reel GSMH	1983	1984		1985	1984		1985		
		I	II		I	II	I	II	
		(Yüzde Değişmeler)							
A.B.D.	3.4	6	2 1/2	6 1/2	3 1/4	2 1/2	2 1/2	2 1/2	
Japonya	3.0	4 3/4	3 3/4	5	4	3 3/4	3 3/4	4	
Almanya	1.3	3	2 3/4	3 1/4	2 3/4	2 1/2	2 1/2	3	
OECD Avrupa	1.3	2 1/4	2 1/4	2 1/4	2 1/2	2 1/4	2 1/4	2 1/2	
Toplam OECD	2.4	4 1/4	2 3/4	4 1/2	3	2 1/2	2 1/2	2 1/2	
Reel toplam Yurtiçi talep									
A.B.D.	4.6	7 1/4	3	8 1/4	3 1/2	2 3/4	2 3/4	2 1/2	
Japonya	1.5	3 3/4	3 1/4	4	3 3/4	3	3	3 1/4	
Almanya	1.9	2 1/4	1 3/4	1 3/4	2	1 1/2	1 1/2	2	
OECD Avrupa	1.0	1 3/4	2	2	2	1 3/4	1 3/4	2	
Toplam OECD	2.6	4 1/2	2 1/2	5	3	2 1/2	2 1/2	2 1/2	

Enflasyon (Özel

Tüketim Deflatörü)

A.B.D.	3.9	4	5 1/4	3 1/2	5 1/4	5	5 1/4
Japonya	1.5	2 1/4	3	2 1/2	2 3/4	2 3/4	3 1/2
Almanya	3.0	3	3 1/4	2 3/4	3	3 1/4	3 1/2
Fransa, İngiltere,							
İtalya, Kanada	8.9	7	6	7	6 1/4	6	5 1/2
Yunanistan,							
İzlanda,							
Portekiz,							
Türkiye	27.6	30 1/4	20 1/4	32	25 3/4	19 1/2	16 3/4
Diğer OECD							
ülkeleri	7.7	6 1/2	5 1/2	6 1/2	5 3/4	5 1/2	5 1/4
Toplam OECD	5.5	5 1/4	5 1/4	5	5 1/2	5 1/4	5 1/4

(Milyar Dolar)

Cari Denge

A.B.D.	—40.8	—86	—105	—80	—92	—105	—105
Japonya	20.8	30	36	30	31	34	33
Almanya	3.9	6	10	5	7	9	12
Toplam OECD	—24.7	—52	—52	—50	—53	—56	—49

İşsizlik

İşgücünün Yüzdesi Olarak

A.B.D.	9.6	7 1/2	7 1/4	7 3/4	7 1/2	7 1/2	7 1/4
Japonya	2.6	2 1/2	2 1/2	2 3/4	2 1/2	2 1/2	2 1/2
OECD Avrupa	10.5	11	11 1/4	11	11	11 1/4	11 1/2
Toplam OECD	8.9	8 1/2	8 1/2	8 1/2	8 1/2	8 1/2	8 1/2

Çin’de Yabancı Sermaye Uygulaması

İster planlı ekonomiler, isterse serbest piyasa mekanizmasına dayalı ülkelerde olsun, yabancı sermayeye yönelme arzuları artmıştır. Bugün birçok ülke, ekonomik gelişmelerini ve kalkınma hedeflerini gerçekleştirmek, çağımızın ileri teknolojisine sahip olmak, yeni iş alanları açarak istihdam sorununa çare bulmak ve ekonomik ilişkilerini uluslararası niteliğe kavuşturmak için yabancı sermayeden karşılıklı menfaat ilkesiyle yararlanma çabasıdadır. Türkiye, yabancı sermayeden yararlanmayı ve teşvikini bundan 30 yıl önce kararlaştırmasına rağmen diğer ülkelere oranla yabancı sermayeden gereğince istifade edememiştir. 1980’den sonra kapalı ekonomi modelini terkederek, serbest piyasa modeline yönelen ülkemizde yabancı sermaye-

yeden yararlanma amacı ön plana çıkmıştır. Yabancı sermaye dünyada gittikçe kıtlaşması sonucu, azalarak halen 60 milyar dolar civarında olup bu tutarın yüzde 75'i gelişmiş ülkelere gitmektedir. Bu sayıda ilginç bulduğumuz Çin uygulamasını özetleyeceğiz.

1979 - 83 döneminde Çin'e gelen yabancı sermaye miktarı 7 milyar 230 milyon dolardır. Bu dönemde yılda ortalama 1 milyar 807 milyon dolar giriş olmuştur. Yabancı sermayeli sözleşme sayısı 2238'dir. Yabancı sermaye, vergi muafiyeti ve avantajları ile teşvik edilmektedir. Yatırımlarla ilgili makina teçhizat ithali gümrük vergilerinden muaf tutulmaktadır. Kiralama yolu ile ithal edilen makina teçhizatı, gümrüklerde alınan diğer vergilerin yüzde 50'si alınmamaktadır. Ortak teşebbüslerin kazancı ilk 2 yıl gelir vergisinden muaftır. Bunu takip eden 3 yılda gelir vergisinin sadece yarısı alınmaktadır. Kârı düşük olan sektörlerde faaliyet gösteren yabancı sermayeli kuruluşlara 5 senelik muafiyet ve indirimlerden başka, 10 yıl gelir vergisi yüzde 15 - 20 indirimli alınmaktadır. Yabancı sermayenin elde ettiği kâr yeniden yatırı-

ma tahsis edilirse, yeniden yatırılan kâra ait gelir vergisinin yüzde 40'ı iade edilmektedir. Ortak teşebbüslerin kazancı ilk 2 yıl gelir vergisinden muaf olurken bunu takiben 3 yılda ise gelir vergisinin yarısı alınmaktadır. Kârı düşük sektörlerdeki yabancı sermayeli kuruluşların ise ayrıca 10 yıl sürece gelir vergisi yüzde 15-30 indirim yapılarak alınmaktadır. Ödenecek gelir vergisi oranları gelir kademelerine göre, yüzde 20-40 arasında değişmektedir. Özellikle taşıyan bazı bölgelerde bu oran yüzde 15'e indirilmiştir. Ortak teşebbüslerce üretilen malların satış fiyatları ilgili firmalarca tespit edilmektedir. Yabancı sermaye yatırımları daha çok enerji, ulaştırma, haberleşme, makina-imalat, elektronik, tekstil, gıda ve hayvancılık, turizm ve bankacılık sektörlerinde yoğunlaşmıştır.

Robotların Artmasının Etkileri

Endüstride kullanılan robotların gelişiminin çeşitli ülkelerdeki durumunu belirlemek herkesce kabul edilen bir robot tanımı olmaması nedeni ile son derece güçtür. Ancak OECD'nin Mayıs 83 tahminine göre, Japonya robot kullanımında en önde gelmektedir.

Robot kullanımının yaygınlaşmasında:

- Üretim maliyetini düşürme ve kaliteyi artırma gayretleri,
- Çok çeşitli mamüller üretme isteği,
- Genç ve tecrübeli eleman eksikliği,
- İstikrarlı işçi-işveren ilişkileri,
- Yüksek performans, satış sonrası iyi hizmet verebilme amacı, önemli rol oynamaktadır.

1980'lerde ana robot teknolojisinde önemli bir değişiklik olması beklenmiyorsa da, çalışma hızının artırılması, sistemin için-

de robotların işlevlerinin geliştirilmesi gibi uygulama ile ilgili teknolojiye önemli gelişmeler beklenmektedir.

Uygulamada değişik robotlar geliştirilmiştir. Böylece kullanım sahaları da artmaktadır. Yakında otomobillerin iç ve dış montajında, inşaat sektöründe beton blokların yerleştirilmesinde, nükleer güç endüstrisinde boruların kaynaklarının kontrolunda robotlar kullanılacaktır. Geliştirilmiş robot teknolojilerinin yaygınlaştırılmasına ve daha çok tanıtılmasına bağlı olarak, robot kullanımının daha da yaygınlaşacağı anlaşılmaktadır. Ayrıca, teknolojik gelişmelere bağlı olarak robotların deniz kaynaklarının geliştirilmesi, nükleer santrallerin işleyişi ve sağlık ve sosyal yardım faaliyetleri ile diğer imalat sanayii dışındaki endüstrilerde kullanılması beklenmektedir. Gelecekte robotlaşma konusunda şansı yüksek sektörler şunlardır:

1. Nükleer güç santralleri ve ilgili sektörler: Radyoaktif artıkların yok edilmesi, periodik sorunlar, santrallerin kontrolü vs.
2. Deniz kaynaklarının geliştirilmesi ve ilgili sektörler: Denizaltı jeolojik incele-

meler, çok fonksiyonlu gözlemler, sualtı yapılarının inşası vs.

3. Sağlık ve Sosyal Yardım Faaliyetleri: Hemşire ve cerrahlara ameliyatlarda yardımcı olma, sakat ve yaşlıların bakımı, bir felaket durumunda kurtarma faaliyetleri, yangın söndürme, tehlikeli maddelerin imhası v.s.
4. Tarım, büyükbaş hayvan yetiştirilmesi ve ormancılık sektörleri: İlaçlama, budama, kereste toplama vs.
5. İnşaat, inşaat mühendisliği ve madencilik sektörleri: Beton blok yerleştirme, boyama, çok katlı binaların iç ve dış panolarının yerleştirilmesi, madencilik faaliyetleri vs.

İmalat Sanayiinde robotlar işgücü verimliliğinin artmasına ve üretilen mamullerin çeşitlenmesine neden olmaktadır. Bunun yanı sıra, robot kullanımı ile işgücü talebi azalırken çalışma şartları iyileştirilmekte, işgücünün kıt olduğu sektörlerde bir rahatlama sağlanmaktadır. İşçi kuruluşları robotların artmasının hem kalite hem de miktar olarak işgücünde bir değişikliğe neden olacağını tahmin etmektedir.

Diğer yandan robotların işgücü fazlası yaratacakları da bilinmektedir. Ancak bu fazla işgücü başka departmanlara transfer edilebilir. Sonuç olarak, robot kullanımı ile robot yapımcıları, dağıtıcıları ve satıcıları tarafından istihdam edilecek işgücüne, robot mühendislerine ve sistem uygulayıcılarına, robotların işleyişi ve bakımı için gerekli elemanlara olan talep artarken, bazı vasıfsız işçilere olan talep azalacaktır. Diğer yandan üretimde katma değer artması ve ürün kalitesinin yükselmesi ile mallara talep artacağından işgücü talebi de buna bağlı olarak artacaktır. Robotların özellikle işgücünün kıt olduğu sahalarda kullanılması bunların işgücünü azaltıcı etkilerini hafifletecektir. 1980'lerde ekonomilerde daha çok hizmet sektörünün ağırlıklı olması beklenmektedir. Böylece her şirkette imalat dışı organizasyonların (planlama, dizayn, araştırma-geliştirme ve pazarlama) artması ve ekonomide bu üçüncü sektörün önem kazanması ile software mühendisi ve satış mühendisi gibi elemanlara olan ihtiyaç artacaktır.

Kozmopolit Yöneticinin Özellikleri

Özel bir kültüre ait olmamak kosmopolit olmak anlamına gelmektedir. Kelime anlamı ile tüm dünyaya ait olmak, sadece bir politik-sosyal-ticari veya entellektüel gruba ait olmamak, mahalli veya milli fikirlerden arınmış olmak ve önyargılı olmamak olarak tanımlanabilen kosmopolit yönetici dünyanın her köşesinde ve her ülkeden insanlarla çalışabilen kişidir. Yirmi birinci yüzyıla yaklaşırken özellikle iş hayatında liderlerin kosmopolit olması gerekmektedir.

Artık hiçbir ülkenin sadece kendi milli sınırları içinde kalıp dış dünya ile ilişkisini kesmediği gözönüne alınırsa özellikle yurt dışında hizmet veren kuruluşlarda görevli yöneticilerin kültürel farklılıkların bilincinde olup buna uygun şekilde hareket etmeleri gerekmektedir.

Yabancı bir ülkede çalışan yöneticilerin nasıl davranmaları gerektiğine ve nasıl başarılı olacaklarına dair kesin kriterler yoksa da olumsuz kişilik yapısı, tolerans gösterememe, uyum sağlayamama ve üstünlük kompleksleri başarısızlığın başlıca nedenleridir.

Kültürlerarası iletişimde gerekli beceriler ve hareketler öğrenilebilir ve böylece bir yönetici yabancı ülkelerde de etkin bir şekilde görev yapabilir. Bu özellikler şöyle sıralanabilir.

Saygı: Her ülkede ilişkilerin etkin olmasında en önemli husus diğerlerine saygıdır. Herkes kendi şahsına, başarılarına, fikirlerine saygı gösterilmesini ister. Ancak önemli olan saygı duyulduğunun iyi belirtilebilmesidir. Bunun için konuşma tarzı, fiziki hareketler, bakışlar önem taşımaktadır.

Tolerans sahibi olmak: Yeni ve önceden kestirilemeyen durumlarda sinirlenmeden tepkide bulunmak gerekir. Aşırı huzursuzluk, düşmanca davranışlar kişilerarası ilişkilerin sağlığı açısından zararlıdır.

Gerçekleştirilen işlerde kişilere bir payları olduğunu hissettirmek: Birçok batılı yöne-

tici verilen işin yapılmasına önem vererek, bunun sadece görev yanı ile ilgilenir. Ancak bunun yeterli almayıp çalışanlara tamamlanan projenin bir parçası olduklarını hissettirmek gerekir.

Onyargılı olmamak: Birçok kişi söyledikleri veya yaptıkları şeyleri, kendileri durumu tamamen açıklamadan, başkalarının yargılamamasını ister. Kişisel yargıları biryana bırakıp, gerekli bilgiyi elde edene kadar objektif kalmak, karşısındakinin görüşlerini anlamayı gerektirir.

Gözlemlerin şahsi hale getirilmesi: Herkes etrafındaki dünyayı farklı şekilde algılar. Bir yönetici kendi bilgi ve algılarının sadece kendisi için doğru olduğunu bilmelidir. Bir kültürde doğru olan, ikinci bir kültürde doğru olmayabilir. Bu nedenle yönetici bu işi yaparken «bu benim tarzım, sizinki nedir?» diye sormalıdır.

Başkalarının duygularını anlayabilme: Başkalarının duygu ve inançlarına önem vermeyen bir yönetici ile çalışmak mümkün değildir. Özellikle farklı kültüre sahip kişilerin görüş açılarının daha değişik olacağı düşünülürse bu özelliğin ne derece önem taşıdığı kolayca anlaşılabilir.

Kararlılık: Yabancı bir ÷lkede çalışan yönetici ilk seferde başarılı olamayabilir. Ancak sabırlı olmak işlerin halledilebilmesi için en önemli koşullardan biridir.

Yönetici yukarıdaki özelliklere sahip olduğu ölçüde başka bir ÷lkede başarılı olabilir. Bazı ÷lkelerde yurt dışında istihdam edilecek kişiler önceden kendi ÷lkelerinde bir eğitimden geçirilirler. Böyle bir eğitim kişilerarası ilişkilerde daha tutarlı ve daha uygun davranılmasını amaçladığından kurumsal etkinliği de arttırmaktadır.

Kaynak : Tüsiad.

Dünya'da İşçi Ücretleri

İşçi maliyetleri üzerine yapılan bir araştırmada, Amerika Birleşik Devletlerinin saatte 31,13 marklık bir meblağ ile dünya ülkeleri arasında 1. ci sırayı aldığı görülmektedir. Kanada ise 30,79 markla 2. ci, İsviçre 29,43 markla 3. cü ve Federal Almanya ise 27,32 markla 4. cü sırada yer almaktadır.

AET ülkeleri arasında Federal Almanya saat başına işçi maliyeti bakımından birinci sırada bulunmaktadır.

Söz konusu araştırmada 1970 ilâ 1983 yılları arasında 18 batılı sanayileşmiş ülke içinde Federal Almanya'nın ortalama olarak en yüksek işçi maliyetine sahip olduğu ve bu maliyetin içindeki sosyal katkı payının da giderek arttığı belirtilmektedir. Adam başına sosyal katkı payı Federal Almanya'da 12,17 markla en yüksek düzeyi-

ne ulaşmakta, Hollanda 11,89 mark ile 2. ci sırada bulunmakta, Belçika da 10,73 markla üçüncü sırayı işgal etmektedir. ABD de ise adam başına sosyal katkı payı 8,57 mark'ta kalmaktadır.

Saat başına ödenen ücretler açısından Kanada 22,64 markla 1. ci sırayı almakta, hemen arkasından ABD 22,56 markla 2. ci sırankla İsviçre, 4. cü sırada 19,05 markla Avustralya bulunmaktadır. Federal Almanya'da ise ortalama saat başına ücret 15,25 marktır.

Batı ülkeleri içinde saat başına en düşük ücreti 8,18 markla İspanya ve 6.48 markla Yunanistan ödemektedir.

Çevre Sorunu Gündemde

1970'li yılların başında özellikle sanayileşmiş ülkelerin karşı karşıya geldikleri çevre sorunları (kirlilik) onları bu soruna karşı gerekli önlemleri almaya ve özellikle arıtma teknolojisi konusuna eğilmelerine yol açmıştır. Bugün bütün dünyada çevre korumasına yönelik önlemlerin fayda ve maliyetleri gündeme gelmektedir. Gelişmiş ülkelerde, bu soruna yönelik çevre kirliliği yatırımlarının GSMH'ya oranı (1971-75) döneminde ABD'de yüzde 0,8, F. Almanya'da yüzde 0,8, İtalya'da yüzde 0,4, İsveç'te 0,5-0,9 ve Felemenk ülkelerinde yüzde 0,4 dolayında gerçekleşmiştir. Aynı dönemde en yüksek yatırım ise yüzde 3,5-5,5 ile Japonya'da görülmektedir. Buna karşın aynı ülkelerin, Savunma, Eğitim, Sağlık ve Konut sektörlerine yapılan yatırımların GSMH'ya oranlarının çok daha yüksek değerlere ulaştığı anlaşılmaktadır. Türkiye'de çevre sorunları, planlı dönemle birlikte yoğunluk kazanan sanayileşme ve nüfus hareketleri

sonucu ağırlığını hissettirmiş ve ilk defa üçüncü beş yıllık plan'da ve dördüncü plan döneminde çevre sorunlarının belirlenmesine ve en uygun çözüm tesbitine yönelmiştir. Bu dönemde yöresel pilot araştırmalar başlatılmıştır. TKİ işletmeleri Genel müdürlüğü, T. Demir-Çelik İşletmeleri, MKE Kurumu, Etibank, Sümerbank, Su ürünleri Dairesi Başkanlığı, SEKA Genel Müdürlüğü ve Çevre Müsteşarlığı toplam 47 proje üzerinde çalışma yapmışlardır. Bunların toplam tutarı 8.421 milyon TL. bu projelere ayrılan fonlar'da 3.398 milyon TL.'dir. Bu yatırımların 6'sı imalat sanayinde, 1'i genel hizmetler, 1'i madencilik, diğeri de tarım kesiminde olmak üzere 9 kamu kuruluşunca yapılmıştır. 1981 yılında ödenek ayrılan çevre yatırımı 447.7 milyon TL. toplam yatırım miktarı ise 30.3 milyar TL. olup, ayrılan fonun toplam yatırım tutarı içindeki yüzdesi yüzde 1.4 gibi çok düşük bir rakama ulaşmıştır. 1982 yılında bu oran yüzde 1.2 ile azalma kaydetmiştir. 1983 yılında ise adı geçen kamu kuruluşlarının çevre yatırımlarına ayırdıkları fon tutarı 1.359 milyon TL. olup, 19.980 milyon TL. olan toplam yatırım tutarına oranlandığında, yüzde 6,8 oranı elde edilmektedir. Bu ar-